

*a tanuló tárgyismerete,
feljogó- és ítélőképessége,
érdeklődése és figyelme,
kifejezőképessége,
önállósága,
kötelességteljesítése.*

E szempontok figyelembevételével *jeles* érdemjegyet nyer a tanuló, ha az iskolai közös munkában különösen nagy figyelmet és érdeklődést mutat, otthoni feladatát állandóan és legnagyobb részt segítség nélkül végzi, az osztályban már feldolgozott anyagról szóban és írásban bármikor kiválóan és jó magyarsággal számot tud adni, a feldolgozott anyag írásbeli vagy szóbeli önálló helyes alkalmazásában nehézsége nincs, kötelességtudása tanuló-társaira jótékony hatású.

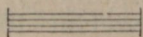
E szempontból *jó* érdemjegyet kap a tanuló, ha az iskolai közös munkában figyelemmel és érdeklődéssel vesz részt, ha otthoni feladatát jól elvégzi, az osztályban már feldolgozott anyagról szóban és írásban számot tud adni és azt némi segítséggel helyesen alkalmazni is tudja, kifejező készségében csak kisebb hiány mutatkozik s tanulmányai folyamán kötelességtudásáról bizonyítékokat nyújt.

Elégséges érdemjegyet kap a tanuló, ha az iskolai közös munkában részt vesz, otthoni munkáját lényeges részeiben elvégzi, a már feldolgozott anyag lényeges részéről szóban és írásban számot tud adni, de ismereteit csak segítséggel tudja alkalmazni, írásbeli dolgozatainak érdemjegye legalább felerészben elégséges.

Az általános tanulmányi eredmény megállapítása a jövőben a magaviselet és az összes tantárgyak érdemjegyeinek figyelembevételével történik s eszerint kitűnő lesz az a tanuló, akinek minden jegye *jeles*; *jeles*: akinek legfeljebb egy érdemjegye *jó*, a többi *jeles*; *jó*: akinek legfeljebb egy érdemjegye *elégséges*, a többi ennél jobb; *elégséges*: ha két vagy több *elégséges* osztályzata van, de négyese nincs, s végül *elégtelen* az, akinek egy vagy több tantárgyból négyese van.

Bár ez a rendelet kizárólag a középiskolák számára vonatkozik, mégis úgy gondolom, hasznos utbaigazítást ad más iskolafajok nevelői számára is annál is inkább, mivel tudtommal itt történik először tüzetesebb meghatározása az egyes érdemjegyek elbírálásánál követendő szempontoknak.

Mohos Sándor.

Az iskolába lépő gyermek nevelése

Nemrégiben egy igen értékes cikket olvastam valamelyik nevelésügyi szaklapban arról, hogyan neveljük az iskolába lépő gyermekeket. Sokáig elgondolkoztam akkor a dolgon, eszembe jutott az én iskolábalépésem azóta is lelkemben élő élménye, ott láttam magam újra ügyefogyottan a nagy iskola folyosóján a többiek között s úgy éreztem magam, hogy most zárult be mögöttem egy szép, kedves világ s most itt állok az ismeretlen, a nekem anynyira idegen új világ előtt, annak kapujában.

Azóta már a magam tapasztalatából tudom, hogy a nevelői munka egyik legnehezebb része az iskolábalépő tanulók összeszoktatása, megszoktatása. Mikor át vesszük az osztályt, tisztában kell lennünk a céllal, amit el szeretnénk érni s az eszközökkel, amelyek rendelkezésünkre állanak. Szinte azt mondhatnám, csak az a nevelő felel meg igazán nagy hivatásának, aki nevelői eljárásában mindig tervszerűen dolgozik, bár azt a tanulók előtt mindig elleplezni igyekszik. A nevelő munkája öntudatos viszont csak akkor lehet, ha teljesen és helyesen ismeri tanítványai egyéniségét és a rájuk ható környezetet és hatásokat. Ha ismeri a gyermek lelkiállapotát, akkor mindig meg tudja ítélni a saját és tanítványa tevékenységét is.

Mi a nevelés? A jövő előkészítése, a magunk eszményeinek átvitele másokba, a jövőbe. Nem egyetlen cselekvés csupán, hanem azok egész sorozata, ezernyi gond és apró figyelem, gondoskodás, szoktatás, tanítás, művelés s ezt az ezerféle tevékenységet a cél gondolata egyesíti. Nagy és szent dolog tehát, mert része az emberi fejlődés egész folyamatának, s tudatos beavatkozás ebbe a folyamatba oly célból, hogy ezt előmozdítsuk és irányítsuk.

Ezekkel a gondolatokkal telve mosolygó arccal és derűs lélekkel menjünk be új tanulóink közé. Az első pillanatban csupa új, idegen arcot látunk, hiszen negyven-hatvan családból kerültek össze itt, az iskola falai között. De milyen nagy különbség van közöttük szülőik társadalmi állása szempontjából is. Az erdész gyermeke együtt ül az utkaparóéval, a tanító fia mellett az özvegy mosóné gyermeke huzódik meg és így tovább. S ezeket kell nekünk nevelni most négy, hat éven át, még hozzá együtt s nem külön-külön!

A gyermekek arcán is csupa feszült várakozás, kíváncsiság tükrözik. Mind reánk néz s tőlünk várja a közelledést. Végignézünk soraikon. Eszünkbe jut a saját gyermekkorunk s első jó tanítónk arca, aki reánk mosolygott

mindig derős szép szemével s már szent is volt a béke: egyszerre megnyíltak a gyermekajak, de a szívek is. Nos hát fel a fejfel! Jó kedvvel, derős szívvel lássunk munkához mi is! Nem mondom, hogy mindig feltétlenül nevetessük meg a gyermekeket, viszont jó, ha minden alkalmat felhasználunk a jókedv felderítésére. Mosolyunk mosolyt fakaszt a gyermekarcra is s jó hangulatot teremt az osztályban. Ez már jó jel, kezdődhet a beszéd.

Közéjük lépünk s természetesen, apai hangon kérdegetjük őket. Az azután tőlünk függ, milyen lesz a beszélgetés viszonya köztünk s tanulóink között. Az egymás közötti beszélgetésben megkivánjuk, hogy azonnal tegezzenek egymást, s jóindulattal, baráti érzéssel legyenek egymás iránt. Az ismerősök, rokonok közötti jóviszonyt felujjítjuk, s megerősítjük, az idegeneket pedig megismertetjük egymással.

Azután valami kis játék következhet, itt jobban megnyilatkozik egyéniségük. Most nyílik jó alkalom, hogy tanulóinkat testvéri közösségbe neveljük, amivel megkezdjük az iskolai s ezen át a nemzeti közösségbe való nevelés tervszerű folyamatát.

Az első szünetekben közöttük maradunk. Azonnal észre vesszük a különféle csoportokat, a készülődő elkülönülést. Közbelépünk s újra összekeverjük a csoportokat, hogy a régi barátok és ismerősök magukhoz öleljék az ujakat.

Az osztály fegyelme bizony lassan alakul, ezt csak végtelen türelemmel teremthetjük meg. De a jó nevelő a maga nyugodt természetével, mindent észre vevő figyelmével, szeretetével, tekintélyével és jókedvével mosolygós otthonná tudja varázsolni az osztályt, amelyben csakhamar magától értetődő lesz a gondolat, hogy csak az egész osztály példás viselkedése tűnik fel az iskolában.

Természetesen, hogy az iskolában fegyelemnek lell lenni s annak mielőbbi elérésére minden erőnkkel törekedni kell. De amikor az iskolábalépő tanulók között vagyunk s őket szoktatni akarjuk, akkor nemcsak a jelennek, hanem a jövőnek is dolgozunk s amikor nevelési módszerünket alkalmazni akarjuk, ismernünk kell a tanulók cselekedeteinek mozgató indítékait is.

Mivel népes osztályokban igen nehéz a gyermekek alapos megismerése, ajánlatos, ha lehetőleg már a második vagy harmadik héten megbeszélésre hívjuk be a tanulók szüleit. Itt azután mondjuk meg a szülőknek, miért kértük be őket s iparkodjunk rábírnunk valamennyiüket, hogy a saját és gyermekük érdekében mondjanak el minden jót és rosszat gyermekükről, mert az eredményes nevelés érdekében erre feltétlenül szükségünk van. Ezzel azután

mintegy utmutatást adunk a szülőknek arra nézve, hogy a szülői ház és az iskola munkájának feltétlenül egybehangzónak kell lennie. ✱

Igy alakul ki lassanként az osztály végleges rendje. Új tanulóink a közös élet számfalan megnyilatkozásán keresztül érzik az iskolai nevelés hatását és következményeit. Néhány hét alatt aktív kis embereket nevelhetünk belőlük, akik mindenkor készek a cselekvő, testvériesen együttérző munkára. Tanító és tanuló így talál rá egymásra s ezzel az életközösség kialakult. Érdeklődés és rokonszenv fejlődött ki, a szeretet és egymás megbecsülésének csirái mutatkoznak. Jókedv és vig kedély uralja az együttlétet s a kis gyermekek cselekvései a játékból és szórakozásból fokozatosan felelősségteljes cselekedetekké válnak.

Ha az osztály képe már kialakulóban van, akkor kiosztjuk a tisztségeket. A gyermek lelke telve van a cselekvés és szereplés vágyával, kívánja a formaságokat. Mindenki szeretne valami megtisztelő megbízást kapni. Az ambíciókat lehetőleg megjutalmazzuk, viszont a felügyelőnek vagy egyéb tisztesnek hibátlannak, mindig makulátlannak kell lennie, mert ha valami hiba esik működésükben, elveszük megbízatását.

A legfontosabb nevelőeszköz azonban itt is a tanító egyénisége és példaadása. A kellemes külső, a megnyerő hang és modor, a barátságos beszéd, egyszer a komoly, máskor az ünnepélyes, méltóságos viselkedés, állandó és hatásos eszköze a nevelésnek. A tanulók rólunk is véleményt alkotnak s az általuk otthon előadottak alapján a szülők is. Nyugodt modorban, önuralommal, átgondoltan és zökkenő nélkül végezzük munkánkat, de ha szükséges, legyünk erélyesek. Ez becses segítője a fegyelemnek.

Mindnyájan tapasztaltuk, hogy az a kis társadalom, mely a négy évi céltudatos nevelés eredményeként kialakul, a bajtársi együttérzésnek s a magyar sorsközösség vérréválásának igen szép példáját mutatja.

Természetes, hogy az elmondottakon kívül még százféle mód áll rendelkezésre, amikkel célunkhoz közelebb juthatunk. Ezerféle apró jelenségből tevődik össze az a teljes embert kívánó, de gyönyörű munka, melyet tanításnak és nevelésnek nevezünk.

Igaz, hogy nem mindig nyeri el munkánk megérdemelt jutalmát, hiszen a szülők legtöbbször csak a bizonyítvány alapján ítélik róla, különösen azok, akik egész éven át felénk se néznek. De lehet-e nagyobb jutalom a tanítványi hála fel-felcsillanásánál vagy annál az érzésnél, amelyet a jól végzett munka után érzünk, amikor hálát adva a jó Istennek áldó segítségéért, úgy érezzük, nyugodt lélekkel állhatunk elébe?

Ormos Géza.